

איזהו נשך פרק חמישי בבא מציעא

עב.

עין משפט
נר מצוה

א"כ ליה זכיה. דמתן זכין לקטן צפרק מי שמת (ב"ב דף קט"ו):
ווקפן עליו צמלוה. לאחר זמן חישב עמו על הרצית וזקף הכל
ביחד צמלוה וכתב לו שטר עליהם כך וכך אני חייב לפלוני: וגובה
את הרצית. דמשעת זקיפה הוה כגבוי: זין כך וזין כך. אסיפא

HebrewBooks.org © Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

"אית ליה זכיה מדרבנן הכא נמי לא שניא
ולא היא ישראל אתי לכלל שליחות יעבו"ם
לא אתי לכלל שליחות תנו רבנן ג' ישראל
שלוה מעות מן הנכרי ברבית וזקפן עליו
במלוה ונתגייר אם קודם שנתגייר זקפן עליו
במלוה גובה את הקרן וגובה את הרבית ואם
לאחר שנתגייר זקפן עליו במלוה גובה את
הקרן ואינו גובה את הרבית וכן נכרי שלוה
מקור מ' ישראל ברבית וזקפן עליו במלוה
ונתגייר אם עד שלא נתגייר זקפן עליו
במלוה גובה את הקרן וגובה את הרבית אם
משנתגייר זקפן עליו במלוה גובה את הקרן
ואינו גובה את הרבית רבי יוסי אומר יבכרי
שלוה מעות מ' ישראל ברבית בין כך ובין כך
גובה את הקרן וגובה את הרבית אמר רבא
אמר רב חסדא אמר רב הונא הלכה כרבי
יוסי אמר רבא מאי מעמא דרבי יוסי יבכרי
שלא יאמרו בשביל מעותיו נתגייר זה תנו
רבנן (ב) שטר שכתוב בו רבית קונסין אותו
ואינו גובה לא את הקרן ולא את הרבית
דברי רבי מאיר והכמים אומרים יגובה את
הקרן ואינו גובה את הרבית במאי קמיפלגי
רבי מאיר סבר קנסינן התירא משום איסורא
ורבנן סברי לא קנסינן התירא משום איסורא
תנן התם שטרי י' חוב המוקדמין פסולין
והמאחרין כשרין מוקדמין אמאי פסולין גבו מוזמן ראשון ניגבו
מוזמן שני אמר ר' שמעון בן לקיש במחלוקת שנייה ור"מ היא ורבי יוחנן אמר
אפי' תימא רבנן ג' גזירה שמא יגבה מוזמן ראשון (ה) ההוא גברא דמשכין ליה
פרדיסא לחבריה (ו) אכלה תלת שני א"ל אי מוזבנית לה ניהלי מוטב ואי
לא כבישנא לה לשטר משכנתא ואמינא לקוחה היא בידי אול קם
אקנייה לבנו קמן והדר זבנה ניהליה זביני ודאי לא הוי זביני זוי במלוה
בשטר דמו וגובה מנכסים משועבדים או דילמא כ' במלוה ע"פ דמו ואינו
גובה מנכסים משועבדים אמר אביי ולא הוינו דרבי אסי דאמר ר' אסי
מודה

א"כ ליה זכיה. דמתן זכין לקטן צפרק מי שמת (ב"ב דף קט"ו):
ווקפן עליו צמלוה. לאחר זמן חישב עמו על הרצית וזקף הכל
ביחד צמלוה וכתב לו שטר עליהם כך וכך אני חייב לפלוני: וגובה
את הרצית. דמשעת זקיפה הוה כגבוי: זין כך וזין כך. אסיפא

הגהות הב"ח

(א) גבי פירושא לתבירא
לעשר שנים אכלה תלת:
(ב) תוב ד"ה שטר וכו' אי
נמי בעיבורא זין מלא:

מוסף רש"י

שטר שכתוב בו רבית.
שכתוב בו מלוה ברבית (ב"ב
דף פ"ג) פלוני ליה מפלוני מנה
צמלוה עד זמן פלוני
(ושב"ס ב"ב דף ה.) שטרי
חוב המוקדמין פסולין.
לפי שטר לטרף לקוחות
שלקחו שדה מן מלוה מוזמן
ששטר, ואלו כיון הוה
שהי קדמה מניה להלוה
ושטר מעד שהלוה
קדמה לטרף קנסויה
מלגנות וזו ולא לטרף פילו
מומן המלוה ואינו אלא
מלוה על פה שאינו גובה
מן המשועבדים (ר"ה ב.)
וקנסין היתרא אטו איסורא
ופסול פילו מוזמן שני
(שנה"ד ב"ב דף ז.) אי נמי שכתב
השטר בלאח צניסין וכן כתוב
בו בלאח צניסין ליה פלוני
מפלוני והוה לא ליה ממני
כלום עד ט"ו צניסין. גס
מוקדס ופסול. שאין לו
לטרף אלא מוזמן ההלוה
ואין. דלא כאבי דאמר
(לעיל י.) עדי בחמומי
זכין לו (ושב"ס ב"ב דף קה)
ומיהו אם ההלוה היתה
בלאח צניסין צניסין עדי וקני
מידו להשעבד נכפי ליה
למלוה ולא כתבו את השטר
עד ט"ו צניסין וכתבו בו
בלאח צניסין, כי הוי מוקדס
כשר (שם ב"ב דף קעב.)
והמאחרין. שכלו עדי
ואמרו אנו יודעים צמלוה זו
עקדמה לזמן הכתוב בלאח.
כשרין. דמעלותא היא
דהא מחיל ליה לשעבדא
עד השתא (שנה"ד ב"ב דף
שכתבו בלאח צניסין וכתבו
בתוך השטר בלאח צניסין,
וכל שכן אם ליה צניסין ולא
כתבו עד א"ר, דכשר, שהי
מתן לו שטר, כל חד
שעבר (ושב"ס ב"ב דף קעא.)

קבו א מיי פ"ד מהל'
זכיה ומתנה הלכה
ח טושי"ע ח"מ סי' רמג
סעי' יז:
ב (מיי) שם הל' ו טושי"ע
שם סעיף י"ד:
קבו ג ד ה מיי פ"ה
מהל' מלוה ויהו
הל' ו סמג לאחין קנב
טושי"ע י"ד סי' קעא:
קבו ו מיי שם פ"ד הל'
ו ועיי' במשנה למנן
סמג לאחין קנב טושי"ע א
ח"מ סי' נב סעי' א
וטושי"ע י"ד סי' קסא סעי'
יא:
קבו ז ה מיי פ"ג שם
הל' א סמג עשין
ד טושי"ע ח"מ סי' מג
סעי' ז:
ט (מיי) שם הל' ב טושי"ע
שם סעיף י"ב:
קל י ב מיי פ"י מהל'
מכירה הל' ד סמג
עשין פכ טושי"ע ח"מ סי'
רה סעי' ז:
קלא ז מיי פ"ג מהל'
מלוה ויהו הל' ח
סמג עשין עג טושי"ע ח"מ
סי' נט סעי' ו וסי' קג
סעיף א וסעי' ב:

לרחות דהתם עזירה נעשית בגוף הממון יותר מכאן דכאן עיקר עזירה בשטר כדאמרינן התם
לא קנסו אלא בשטר ומיהו רבנן נראה דודאי לא קנסו כלל ומשמע לכאורה דגבי לרבנן בשטר קרן אפילו ממשעבדי ור"מ נמי לא
פליג אלא משום דקניס ומיהו דלמאי אין העדים פסולים כיון שעזבירם על לא תשימון (שמות כג) אע"פ שאין מרווחים יש להם
לפסול מידו דהוה אעברין אוכל נצילות להכפיס דק"ל (סנהדרין דף ק"מ.) כאצ"י דפסול והא דלא חשיב להו צפרק זה צורר (שם דף כ"ד):
ה"י לא חשיב ליה אלא הוי ככלל מלוה הבאה ברבית דמפרש התם (מלוה הבאה ברבית והוא הדין נמי עדים ככלל ואין לפרש כיון
שאין רבית מפורש בשטר אלא כתב סתם פלוני חייב לפלוני מנה וכללו הקרן עם הרבית והעדים לא ידעו דא"כ בסמוך דקאמר
ר' יוחנן דמודו רבנן בשטרי חוב המוקדמין גזירה שמא יגבה מוזמן ראשון ה"י נגזור שמא יגבה רבית בתורת קרן ואין לומר נמי
דכיון שהרבית מפורש בשטר אין העדים עוזבין על לא תשימון כיון דידעין העדים דבית דין לא יגבו על ידם רבית ולכן השטר כשר
והא דמתן במתני' (לקמן דף ע"ה:) דעדים עוזבין היינו כשאין ניכר הרבית בשטר ויודעים עדים שיש בו רבית דהא אהאי שטרא
גופי' אמרי' צפרק המניח (ב"ב דף ק"ג:) ובפרק המוכר פירות (ב"ב דף ק"ז: ושם ד"ה והמניח) דמשעת כתיבה עבד ליה שומא וי"ל דאיידי
הכא ברבית דרבנן ולא מיפסלו בלאיסור דרבנן כיון שאין מרווחים כלום אע"פ שצבצורה דאורייתא היו נפסלים אי נמי אפי' ברבית
דאורייתא יש להכשיר דשמא לא תשימון לאינשי צמלוה משמע להו ולא צעדים ולכן כשרים כדאמרינן נמי (לעיל דף ה:) לא תחמוד
לאינשי בלא דמי משמע להו אלא קשה הוה השטר חוב המוקדמין היאך העדים כשרים דמוקמינן לה כר"מ אבל לרבנן גובה מוזמן
שני ולר"מ נמי היה גובה אי לאו משום דקניס ורבי יוחנן נמי לא קאמר דפסולים לרבנן אלא משום גזירה שמא יגבה מוזמן ראשון
והלא העדים הללו צמחוין חתמו שקר והקדמתו את הומו וי"ל כיון שיש עדים שמעדין עליהם שהיו אנוסים משום נפשות אלא כיון
שאומרים טעוין בשנת המלך אי נמי (ו) שפירא זין מלא זין חסר זין חסר ולא הוצירו בשטר צמנה אלא צמנה פחות א:

לרחות דהתם עזירה נעשית בגוף הממון יותר מכאן דכאן עיקר עזירה בשטר כדאמרינן התם
לא קנסו אלא בשטר ומיהו רבנן נראה דודאי לא קנסו כלל ומשמע לכאורה דגבי לרבנן בשטר קרן אפילו ממשעבדי ור"מ נמי לא
פליג אלא משום דקניס ומיהו דלמאי אין העדים פסולים כיון שעזבירם על לא תשימון (שמות כג) אע"פ שאין מרווחים יש להם
לפסול מידו דהוה אעברין אוכל נצילות להכפיס דק"ל (סנהדרין דף ק"מ.) כאצ"י דפסול והא דלא חשיב להו צפרק זה צורר (שם דף כ"ד):
ה"י לא חשיב ליה אלא הוי ככלל מלוה הבאה ברבית דמפרש התם (מלוה הבאה ברבית והוא הדין נמי עדים ככלל ואין לפרש כיון
שאין רבית מפורש בשטר אלא כתב סתם פלוני חייב לפלוני מנה וכללו הקרן עם הרבית והעדים לא ידעו דא"כ בסמוך דקאמר
ר' יוחנן דמודו רבנן בשטרי חוב המוקדמין גזירה שמא יגבה מוזמן ראשון ה"י נגזור שמא יגבה רבית בתורת קרן ואין לומר נמי
דכיון שהרבית מפורש בשטר אין העדים עוזבין על לא תשימון כיון דידעין העדים דבית דין לא יגבו על ידם רבית ולכן השטר כשר
והא דמתן במתני' (לקמן דף ע"ה:) דעדים עוזבין היינו כשאין ניכר הרבית בשטר ויודעים עדים שיש בו רבית דהא אהאי שטרא
גופי' אמרי' צפרק המניח (ב"ב דף ק"ג:) ובפרק המוכר פירות (ב"ב דף ק"ז: ושם ד"ה והמניח) דמשעת כתיבה עבד ליה שומא וי"ל דאיידי
הכא ברבית דרבנן ולא מיפסלו בלאיסור דרבנן כיון שאין מרווחים כלום אע"פ שצבצורה דאורייתא היו נפסלים אי נמי אפי' ברבית
דאורייתא יש להכשיר דשמא לא תשימון לאינשי צמלוה משמע להו ולא צעדים ולכן כשרים כדאמרינן נמי (לעיל דף ה:) לא תחמוד
לאינשי בלא דמי משמע להו אלא קשה הוה השטר חוב המוקדמין היאך העדים כשרים דמוקמינן לה כר"מ אבל לרבנן גובה מוזמן
שני ולר"מ נמי היה גובה אי לאו משום דקניס ורבי יוחנן נמי לא קאמר דפסולים לרבנן אלא משום גזירה שמא יגבה מוזמן ראשון
והלא העדים הללו צמחוין חתמו שקר והקדמתו את הומו וי"ל כיון שיש עדים שמעדין עליהם שהיו אנוסים משום נפשות אלא כיון
שאומרים טעוין בשנת המלך אי נמי (ו) שפירא זין מלא זין חסר זין חסר ולא הוצירו בשטר צמנה אלא צמנה פחות א:

קונסין אותו ואינו גובה וכו'. ואע"ג דאמר ר' אביי (בב"ב דף ק"ג:) ואלו הן דאמר ר' אביי (בב"ב דף ק"ג:) ואלו הן
קנס הוא דכ"ג נמי פסקו בהלכות (גדולות) כרבנן דר"מ צמנוצרת חזירו ומינקת חזירו דאם נשא יוציא לכשיגיע זמנו
לכנוס יכנוס ולא כר"מ דאמר לא יחזיר עולמית (י) (סוטה דף ק"ב.) דהוי קנסא ורציה מדבעי צהולין (יבמות דף ל"ג.) אס אינסבא לכהן
(לא) [אין] החמירו לגרש כיון שאינו יכול לחזור ולכנוס דגרופה אסורה לכהן [וע"ע ח"מ סי' קד. ד"ה א"ר עקיבא]: **אמר אביי דא**
היינו דרבי אסי דאמר רבי אסי ב'. תימנה מה ענין דר' אסי לכהן וי"ל דהכא לא מיעביא ליה אי גבי ממשעבדי אי לא אלא משום דפשיטא
ליה דנאמן לומר פרעתי משום דלא ניתן ליכתב ומיעביא ליה אי לא גבי ממשעבדי כיון דאין השטר מועיל אלא ע"פ הודאתו או דילמא גבי
ועל זה כתב ר' אצ"י להביא מדברי אסי דכי היכי דמודה בשטר מהניא הודאתו לגבות ממשעבדי אע"פ שאם היה אומר מוזין הוא היה לר"ך קיום
ה"י נכא גבי פירושא ולא שייך כחן לגרום אין לר"ך לקיימו אלא גרסי' לאו היינו דרבי אסי דאמר ר' אסי מודה בשטר שכתבו גובה מנכסים
משועבדים ולפי זה כשמקשה על רבא מההיא דלשצח קרקעות בלא רבא היה יכול להקשות מיד לכו"ע מ"ש הכא דנאמן לומר פרעתי
ובנמנאית שאינו שלו אינו נאמן כל זמן ששטר מכר צידו אלא נטר עד לצסוף ומקשה על רבא מגביית משעבדי השנוי בפירוש (י) צברייתא: